

Клаус Шваб ♦ Питър Ванхам

КАПИТАЛИЗЪМ НА ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ

*Глобална икономика в полза на прогреса,
хората и планетата*

София, 2021

KLAUS SCHWAB
with Peter Vanham

STAKEHOLDER CAPITALISM
A Global Economy That Works for Progress, People and Planet

Copyright © 2021 by World Economic Forum. All rights reserved.

All Rights Reserved. This translation published under license with the original publisher John Wiley & Sons, Inc.

„Катехон“ е импринт на издателство „Изток-Запад“.

© Издателство „Изток-Запад“, 2021

Всички права на български език запазени. Нито една част от тази книга не може да бъде възпроизвеждана или предавана под каквато и да е форма и по какъвто и да било начин без изричното съгласие на издателство „Изток-Запад“.

© Людмила Андреева, превод, 2021

© Деница Трифонова, оформление на корицата, 2021

ISBN 978-619-01-0849-8 (мека подвързия)
978-619-01-0850-4 (твърда подвързия)

КЛАУС ШВАБ
ПИТЪР ВАНХАМ

КАПИТА
ЛИЗЪМ
НА _____
ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ

ГЛОБАЛНА ИКОНОМИКА В ПОЛЗА НА ПРОГРЕСА, ХОРАТА И ПЛАНЕТАТА

Превод от английски
Людмила Андреева

КАТЕХОН

Водещ редактор
проф. Иво Христов

Съдържание

<i>За авторите</i>	7
<i>Предговор</i>	9

Част I

Светът, в който аз израснах

1. Седемдесет и пет години глобален растеж и развитие ...	17
2. Кривата на Кузнец: проблемите на световната икономика днес	39
3. Възходът на Азия	79
4. Разделени общества	103

Част II

Движещи сили на прогреса и на проблемите

5. Глобализация	125
6. Технология	155
7. Хората и планетата	195

Част III

Капитализъм на заинтересованите страни

8. Концепцията	223
9. Компании	261
10. Общности	287
<i>Заклучение</i>	321
<i>Признателност</i>	329
<i>Бележки</i>	337
<i>Показалец</i>	367

Прегговор

В НАЧАЛОТО НА ФЕВРУАРИ 2020 Г. обсъждах в Женева тази книга с колега, когато телефонът в кабинета ми иззвъня. Оказа се, че е това, което човек би нарекъл момент „преди Христа/след Христа“ ПХ/СХ, когато вниманието се измести от времето *преди Ковид-19* към реалността, която настъпи *след Ковид-19*.

Преди това обаждане аз и колегите бяхме заети с дългосрочните предизвикателства пред световната икономика, включително климатичните промени и неравенството. Аз задълбочено разсъждавах за глобалната икономическа система, изградена през 75-те години от края на Втората световна война и 50-те години след създаването на Световния икономически форум. Изследвах различните елементи на нашия глобализиран свят днес, включително ползите, компромисите и опасностите. Тогава обмислях какви промени в системата са необходими през следващите 50 или 75 години, за да гарантираме, че тя ще е посправедлива, устойчива и издръжлива за бъдещите поколения.

С едно обаждане обаче този дългосрочен дневен ред се преобърна. Моят фокус се премести към непосредствената криза, пред която трябваше да се изправим всички ние, във всяка страна по света.

На другия край на линията беше шефът на нашия представителен офис в Пекин, Китай. Обикновено този тип обаждания засягат рутинни въпроси, дават възможност да се информираме за напредъка на установени инициативи и програми. Това обаждане обаче беше различно. Директорът се обади, за да ми даде актуална информация за епидемията, която беше ударила силно Китай по-рано през зимата: Ковид-19. Първоначално ограничен до град Ухан, този нов коронавирус, който често предизвиква тежка респираторна болест, бързо се превръщаше

в основен проблем пред общественото здраве в цялата страна. Нашият колега обясни, че голяма част от населението на Пекин е пътувало извън града за празненствата по повод Лунната нова година и когато се върнали, донесли със себе си новия коронавирус, предизвиквайки огнище и последващо блокиране в столицата.

Моят колега се държеше хладнокръвно, осигурявайки обективни факти за значението на блокирането за нашите служители и операции. От гласа му обаче можех да разбера, че той беше много притеснен. Неговото семейство, всички в живота му бяха засегнати, изправени пред опасностите от инфекцията и блокирането на града. Мерките, предприети от властите, бяха драстични. Служителите щяха да са принудени да работят от дома за неопределено време, а излизането от апартаментите им можеше да става само при много строги условия. Ако някой демонстрира симптоми, щеше да бъде изследван и карантинизиран незабавно. Дори и с тези драконовски мерки обаче не бе сигурно, че заплахата за здравето ще се държи под контрол. Епидемията се разпространяваше толкова бързо, че дори и когато хората бяха заключени по домовете си, пак бяха ужасени от заразяване с вируса. Междувременно новините от болниците бяха, че болестта е много агресивна, трудна за лечение и претоварва здравната система.

Обратно в Швейцария: ние знаехме за SARS-CoV-2 – вируса, който причинява Ковид-19 – от нашата Годишна среща в края на януари 2020 г. Това беше тема на разговора в обсъжданятия на общественото здраве между участниците от или със съществени операции в Азия. До този телефонен разговор обаче аз се бях надявал, че огнището ще бъде ограничено по продължителност и географско разпространение, както бяха овладени коронавируса SARS и блискоизточният респираторен синдром (MERS). Надявах се, че SARS-CoV-2 няма лично да засегне толкова много от моите колеги, приятели и семейства.

По време на телефонното обаждане моето разбиране за заплахата за глобалното обществено здраве се промени. В следващите дни и седмици спрях работа по тази книга и Световният икономически форум премина в кризисен режим. Създадохме

специална работна група, помолихме всички служители да работят от къщи и фокусирахме всичките си усилия върху подпомагането на международната спешна реакция. Нямаше и секунда за губене. Една седмица по-късно вирусът наложи блокирането на голяма част от Европа, а след още няколко седмици голяма част от света беше изправен пред подобна ситуация, включително САЩ. През следващите месеци няколко милиона души починаха или бяха хоспитализирани, стотици милиони загубиха работата или доходите си, а безброй фирми и правителства физически или виртуално банкрутираха.

Докато пиша този предговор през есента на 2020 г., глобалната извънредна ситуация, предизвикана от първата вълна на Ковид-19, до голяма степен избледня, но нова вълна от инфекции поставя света още веднъж в състояние на повишено внимание. Страните на всички континенти предпазливо възобновяват социалния и икономическия живот, но икономическото възстановяване е много неравномерно. Китай беше сред първите големи страни, които прекратиха блокирането и отвориха отново фирмите, и дори се очаква, че за цялата 2020 г. Китай ще отбележи икономически ръст. Обратното, в Женева, Ню Йорк, Сан Франсиско и Токио – нашите постоянни бази – части от обществения живот също са възстановени, но по много по-кратък начин. Навсякъде по света животът и прехраната на много хора бяха изгубени; милиарди бяха похарчени, за да се държат хората, фирмите и правителствата над водата; съществуващите социални разделения се задълбочиха и се появиха и нови.

Сега сме на известно разстояние от първоначалната криза и мнозина – включително и аз – започнахме да осъзнаваме, че пандемията и нейните ефекти са дълбоко свързани с проблемите в съществуващата глобална икономическа система, които вече бяхме идентифицирали. Тази перспектива ме върна обратно към обсъждането, което имах през февруари 2020 г. в деня, когато дойде съдбовното телефонно обаждане от Пекин. Много от анализите, върху които работехме преди, бяха по-верни от всякога. Ще можете да прочетете за тях в тази книга. На следващите страници ще представя моите наблюдения върху засилващото се неравенство, забавящия се икономически растеж, едва